

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Jotakin muuta

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Ei toteuta, ja säännöstä tulisi muokata seuraavalla tavalla. HYY pitää ongelmallisena terapiatakuun rajaamista merkittävän matalaan 23 vuoden ikään. Esityksessä mainittu 23 vuoden ikäraja ei vastaa nuorisolain mukaista alle 29-vuotiaiden joukkoa. Määrittelemällä pääsy palveluiden piiriin esityksen mukaisesti ainoastaan 23-vuotiaille ja sitä nuoremmille jättää 75 % YTHS:n palveluiden piirissä olevista opiskelijoista terapiatakuun ulkopuolelle. Pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaus turvata lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy psykoterapiapalveluiden pariin ei HYYn näkemyksen mukaan näin ollen toteudu. HYY ehdottaa myös, että jokainen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluiden piirissä oleva opiskelija olisi oikeutettu terapiatakuupalveluihin. Vain äärimmäisen pieni joukko opiskelijoista suoriutuu ylemmän korkea-asteen tutkinnoista 23-vuotiaana tai sitä nuorempana (vuonna 2023 noin 150 opiskelijaa valmistui 23-vuotiaana tai sitä nuorempana ylemmän tutkinnon opinnoista). Tällöin 23 vuotta täyttävän opiskelijan mielenterveyshoitoon tulee hoitopolun muutoksia jo valmiiksi monimutkaisessa mielenterveyspalveluiden verkossa. HYY näkee merkittäviä haasteita terapiatakuun rajaamisessa vain muutamiin palvelumenetelmiin sen sijaan, että jokainen apua tarvitseva opiskelija saisi mahdollisimman tarkoituksenmukaista hoitoa. Terapiatakuun toteuttamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota riittävään nopeaan hoitoonpääsyyn ja hoitoonpääsyn esteiden purkamiseksi, jotta kohtuuttomat odotusajat eivät vaikeuta opiskelijan tilannetta ja lisää hoidontarvetta entisestään. Terapiatakuun keskeisin elementti korkeakouluopiskelijalle on mahdollistaa tasapainoinen ja hyvä opiskeluelämä, joka mahdollistaa opiskelijan kyvyn keskittyä työhönsä, eli opiskeluun. HYY näkisi mahdollisena ratkaisuna sisällyttää korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon lakia siten, että terapiatakuupalveluiden sisällyttäminen ja resursointi voidaan määritellä ylioppilaiden terveydenhoitosäätien palveluihin. Tämän vuoksi olisi kuitenkin tärkeää osoittaa riittävät lisäresurssit YTHS:n käyttöön.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Esityksessä rajataan alle 23-vuotiaan korkeakouluopiskelijan interventioiksi perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykoterapioista johdettu määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito. HYY toivoo, että esityksessä mahdollistettaisiin palveluntarjoajalle mahdollisuus valita opiskelijalle mahdollisimman tarkoituksenmukainen hoitomenetelmä ja polku. Mahdollisimman oikeasuhteisilla hoitomenetelmillä ja palveluilla opiskelija hyötyy terapeuttatakuusta mahdollisimman paljon. HYY näkee terapiatakuun onnistumisessa keskeiseksi resurssien mahdollisimman tehokkaan käytön, joka edellyttää opiskelijoiden pääsyä mahdollisimman tarpeenmukaisiin palveluihin.]

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöstä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Oikea-aikainen hoitopääsy on keskeistä mielenterveyspalveluissa ja mahdollisessa hoidontarpeen lisääntymisen ehkäisyssä. Tämän vuoksi HYY näkee perusteltuna määrittellä enimmäisaika hoidon aloittamiseksi myös hoidontarpeen arvioinnin kohdalla. Hoitotakuun mukaisen 3 kuukauden odotusajan kohdalla hoidontarpeen arviointi on erittäin pitkä mielenterveysperustaisissa haasteissa. Pitkät odotusajat tutkitusti lisäävät hoidontarvetta ja siihen tarvittavia resursseja.]

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

-

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

-

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

-

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäätelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

HYY näkee hoitotakuun kolmen kuukauden odotusajan hoidontarpeen arvioksi mielenterveyteen liittyvissä kysymyksissä. HYY näkee mielenterveyskysymyksissä näin pitkän odotusajan hoitoprosessin alkuarvioon pääsemiseksi riskinä, joka voi lisätä nuoren hoidontarvetta sekä vaikeuttaa opintojen etenemistä entisestään. Alkuarvio tulee toteuttaa siten, että terapiatakuun piiriin kuuluva nuori tai opiskelija tulee ohjatuksi tarkoituksenmukaisen hoidon piiriin viipymättä.

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksista lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi. HYY näkee terapiatakuun keskeisenä nuorten ja erityisesti opiskelijoiden aseman parantamisena ja keskeisenä elementtinä täysipäiväisen korkeakouluopiskelun mahdollistajana. Maksuttomat palvelut ja odotusajan rajaaminen kuukauteen ovat HYYn näkemyksestä erinomaisia toimia. Kuitenkin HYY näkee luonnoksessa merkittäviä puutteita muun muassa 23 vuoden ikäraajassa sekä rajatussa palvelu- ja toimenpidevalikoimassa.

Terapiatakuun tavoitteet nuorten hyvinvoinnin edistämisessä ovat HYYn mielestä kannatettavat. HYY näkee kuitenkin toteutuksessa merkittäviä puutteita matalan ikäraajauksen sekä mahdollisesti rajatun palveluvalikoiman osalta. HYY näkee, että kaikkien 29-vuotiaiden ja sitä nuorempien sekä korkeakouluopiskelijoiden tulisi olla oikeutettuja mahdollisimman oikeasuhtaisiin ja tarpeenmukaisiin terapiatakuupalveluihin kohtuullisella odotusajalla.

Lisätiedot: Sosiaalipolitiikan asiantuntija Teemu Virtanen teemu.virtanen@hyy.fi

Virtanen Teemu

